

Aiškinamasis raštas, pridedamas prie pasiūlymo dėl Plačiajuosčio ryšio gairių peržiūros

Šio rašto paskirtis – patikslinti pasiūlymo peržiūrėti Valstybės pagalbos plačiajuosčio ryšio tinklams gairių (toliau – Plačiajuosčio ryšio gairės) tikslus ir taikymo sritį.

Veiksmingi, patikimi ir saugūs elektroninių ryšių tinklai yra esminis veiksnys, prisidedantis prie ES skaitmeninės transformacijos. Jie atlieka svarbų vaidmenį mažinant skaitmeninę atskirtį – jais prijungiami atokūs ir retai apgyvendinti ES regionai bei kuriama konkurencingesnė ir tvaresnė ekonomika. COVID-19 pandemijos poveikis ekonomikai ir visuomenei tik dar labiau išryškino didėjančius žmonių, įmonių ir viešojo sektoriaus institucijų junglumo poreikius, taip pat labai svarbų elektroninių ryšių tinklų vaidmenį atsigauant po krizės ir didinant ES atsparumą.

Dabartinės Plačiajuosčio ryšio gairės priimtos 2013 m. Jose nustatyti konkretūs viešųjų lėšų skyrimo kriterijai, siekiant kuo labiau sumažinti elektroninių ryšių tinklų diegimo poveikį konkurencijai tose vietovėse, kurioms to labiausiai reikia. Jomis siekiama užtikrinti, kad valstybės parama padėtų sukurti šiuolaikišką infrastruktūrą, kuri didintų vartotojų gerovę ir mažintų skaitmeninę atskirtį tose vietose, kur komerciniai operatoriai neturi paskatų investuoti, tuo pačiu metu išvengiant privačių investicijų išstūmimo, vietinių monopolijų subsidijavimo ar tam tikrų technologijų diskriminavimo.

Buvo atliktas 2013 m. Plačiajuosčio ryšio gairių [vertinimas](#) norint nustatyti, ar jos vis dar atitinka savo paskirtį. Vertinimo rezultatai išdėstyti 2021 m. liepos 7 d. paskelbtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente. Vertinimas parodė, kad šiomis gairėmis nustatoma tinkama sistema, padedanti valstybėms narėms įgyvendinti Europos skaitmeninę darbotvarkę ir strategijos „Europa 2020“ tikslus. Vertinimas taip pat parodė, kad reikia atlikti tam tikrus esamų gairių patobulinimus atsižvelgiant į technologijų ir rinkos pokyčius, kad artimiausiais metais būtinos investicijos būtų suderintos su vidaus rinka. Tai ypač aktualu atsigavimo po pandemijos aplinkybėmis. Be to, atlikus vertinimą išryškėjo naujų šios srities politikos uždavinių aktualumas. Šie uždaviniai apima paramą skaitmeninei transformacijai, indėlį siekiant [Europos gigabitinės visuomenės tikslų](#), [skaitmeninės politikos kelrodžio](#) įgyvendinimą. Plačiajuosčio ryšio tinklai taip pat svariai prisideda prie tvarumo tikslų. Todėl šia peržiūra bus siekiama atnaujinti galiojančias taisykles atsižvelgiant į nuolatinį poreikį užtikrinti suderinamumą su vidaus rinka pagal atitinkamą politiką ir rinkos pokyčius.

Plačiajuosčio ryšio gairių nuostatas papildė Bendrasis bendrosios išimties reglamentas (toliau – BBIR), kuriame nustatytos *ex ante* suderinamumo sąlygos, kuriomis remdamosi valstybės narės gali įgyvendinti valstybės pagalbos priemones iš anksto apie jas nepranešusios Komisijai. 2021 m. liepos 23 d. Komisija priėmė [BBIR pakeitimą](#), papildantį naująją daugiametę finansinę programą ir palengvinantį tam tikras su ekonomikos gaivinimu susijusias pagalbos priemones. Pakeitimas apima nuostatas dėl fiksuotojo plačiajuosčio ryšio tinklų ir 4G bei 5G judriojo ryšio tinklų. Šios konsultacijos neapima BBIR nuostatų dėl plačiajuosčio ryšio tinklų.

Tolesniuose skirsniuose apžvelgiami pagrindiniai pakeitimai, kuriuos Komisija svarsto šiame peržiūros etape. Konsultacijoms pasiūlytas gairių projekto tekstas nėra galutinis ir bus iš naujo įvertintas atsižvelgiant į per šias konsultacijas gautus atsiliepimus ir įrodymus.

Siūlomi peržiūrėtų plačiajuosčio ryšio gairių projekto teksto pakeitimai

Plačiajuosčio ryšio gairių peržiūra daugiausia grindžiama vertinimo metu surinktais rezultatais, įrodymais ir duomenimis, taip pat Komisijos patirtimi rinkos srityje bei patirtimi, susijusia su bylų nagrinėjimo praktika.

Peržiūros projekte, be kita ko, numatyti šie pakeitimai:

- (i) valstybės paramos gigabitiniams fiksuotojo ryšio tinklams intervencinės ribos suderinimas su dabartiniais ir numatomais technologijų ir rinkos pokyčiais;
- (ii) gairės dėl paramos judriojo ryšio tinklams diegti;
- (iii) nauja galimos pagalbos kategorija – su paklausos didinimu susijusios priemonės (kuponai), kuriomis skatinama naudotis fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklais;
- (iv) gairės dėl operatoriaus naudojimosi nuosavais ištekliais prisijungiant prie valstybės finansuojamos infrastruktūros, kai norima teikti paslaugas už vietovės, kuriai suteikta pagalba, ribų;
- (v) pakoreguoti įsipareigojimai dėl didmeninės prieigos atsižvelgiant į technologinę pažangą;
- (vi) paaiškinimai, susiję su tam tikromis sąvokomis, tokiomis kaip kartografavimas, viešos konsultacijos, atrankos procedūra ir lėšų susigrąžinimo mechanizmas.

Per šias konsultacijas aptariamų pakeitimų tikslas – užtikrinti, kad Plačiajuosčio ryšio gairės būtų tinkamai pritaikytos prie rinkos ir technologijų pokyčių bei Komisijos prioritetų. Siūlomais pakeitimais siekiama atsižvelgti į didėjančius galutinių naudotojų junglumo poreikius ir paaiškinti sąlygas, kuriomis valstybės narės gali teikti paramą, ypač kiek tai sietina su rinkos nepakankamumo buvimu, taip pat su tuo, kokia tinklų veikimo kokybė turi būti pasiekta. Paaiškinus taikytinas taisykles, o ypač Komisijos taikomas suderinamumo sąlygas, ši peržiūra padidins teisinį tikrumą, palengvins pagalbos priemonių įgyvendinimą ir tuo pačiu metu leis kuo labiau apriboti galimus konkurencijos iškraipymus.

Valstybės parama judriojo ryšio infrastruktūrai diegti ir su paklausos didinimu susijusios priemonės iki šiol buvo vertinamos tiesiogiai pagal SESV, taikant valstybės pagalbos suderinamumo principus ir pagal analogiją remiantis Plačiajuosčio ryšio gairėmis. Naujomis nuostatomis bus patikslintos suderinamumo sąlygos, kurias Komisija taiko šioms priemonėms, ir bus atsižvelgta į rinkos pokyčius, kurie taip pat yra pripažinti naujuosiuose ES junglumo tiksluose, t. y. kad iki 2025 m. visose miestų teritorijose ir pagrindinėse transporto magistralėse veiktų 5G ryšys, o iki 2030 m. 5G ryšys veiktų visose apgyvendintose vietovėse ir galutiniai naudotojai aktyviau naudotų fiksuotojo ir judriojo ryšio paslaugas.

- **Pagalbos fiksuotojo ryšio tinklams intervencinės ribos suderinimas su dabartiniais ir numatomais technologijų ir rinkos pokyčiais**

Siūlomomis gairėmis bus sudarytos palankesnės sąlygos tikslingai ir tvariai diegti veiksmingus fiksuotojo ryšio tinklus vietovėse, kuriose mažai tikėtina, kad privatūs operatoriai investuos arba užtikrins tinkamą infrastruktūros lygį pagal sparčiai kintančius vartotojų poreikius, visų pirma kaimo ir atokiose vietovėse.

Į tai atsižvelgiant, pakeitimais siūloma nustatyti naują intervencinę ribą – 100 Mbps atsiuntimo spartą, kad būtų pasiekta 1 Gbps atsiuntimo sparta. Vietovėse, kuriose esami tinklai negali užtikrinti 100 Mbps atsiuntimo spartos, naujasis tinklas turės atitinkamai padidinti (dvigubai arba trigubai) atsiuntimo spartą ir pakankamai padidinti išsiuntimo spartą, palyginti su esama infrastruktūra. Vietovėse, kuriose jau yra bent vienas 100 Mbps atsiuntimo spartos tinklas arba planuojama tokį tinklą įdiegti, naujasis tinklas turės ne mažiau nei tris kartus padidinti atsiuntimo spartą ir pakankamai padidinti išsiuntimo spartą, palyginti su esama infrastruktūra. Vietovėse, kuriose yra arba yra planuojami bent du tinklai, užtikrinantys didesnę nei 100 Mbps atsiuntimo spartą, naujasis viešosiomis lėšomis finansuojamas tinklas turi užtikrinti ne mažesnę nei 1 Gbps atsiuntimo spartą.

Be to, atsižvelgiant į besikeičiančius didesnės išsiuntimo spartos poreikius, gairėse numatyta galimybė investuoti siekiant patenkinti įrodytą galutinių naudotojų poreikį naudotis iki 1 Gbps išsiuntimo spartos ryšiu, kai toks poreikis nėra patenkintas.

- **Pagalba judriojo ryšio tinklams diegti**

Siūlomi pakeitimai apima naujas nuostatas dėl judriojo ryšio tinklų diegimo, kuriuose paaiškinami suderinamumo principai.

Taikant šį metodą remiamasi taisyklėmis ir principais, taikomais fiksuotojo ryšio tinklams, ir jis yra pagrįstas bylų nagrinėjimo praktika.

Privatus naudos gavėjas bus atrenkamas konkurso būdu, laikantis viešųjų pirkimų taisyklių principų ir esmės, taip pat technologinio neutralumo principo.

Valstybės intervencija bus leidžiama tik tose vietovėse, kuriose yra rinkos nepakankamumas, – tokios vietovės bus nustatomos vykdant kartografavimą ir viešas konsultacijas, remiantis kriterijais, kuriuos valstybės narės laiko tinkamais galutinių naudotojų poreikiams patenkinti, visų pirma sparta. Šiuo metu vykstančios viešos konsultacijos suteikia suinteresuotiesiems subjektams galimybę pateikti pastabų šiuo klausimu. Komisija konkrečiai prašo pateikti pastabų, kokie turėtų būti atitinkami kriterijai ir vertės, pagal kuriuos būtų galima nustatyti rinkos nepakankamumą judriojo ryšio tinkluose, visų pirma spartos atžvilgiu, ir tuo pačiu metu sumažinti konkurencijos iškraipymo riziką.

Siekiant užtikrinti skatinamąją valstybės paramos poveikį, infrastruktūra, kuriai teikiama pagalba, nebus įtraukta į įsipareigojimų dėl aprėpties vertinimą, kai šie įsipareigojimai kyla iš sąlygų, susietų su teise naudoti radijo spektrą. Valstybės pagalba negali būti naudojama tokiems įsipareigojimams įvykdyti, nes mažai tikėtina, kad ji turės skatinamąjį poveikį, todėl mažai tikėtina, kad ji bus suderinama su vidaus rinka. Tačiau valstybės pagalba gali būti teikiama siekiant užtikrinti paslaugų kokybę, viršijančią tokiuose įsipareigojimuose nustatytus reikalavimus.

Naujasis tinklas turės užtikrinti reikšmingus patobulinimus, palyginti su esamais tinklais, judriojo ryšio paslaugų prieinamumo, pralaidumo, spartos ir konkurencijos atžvilgiu. Pavyzdžiui, atskiri 5G tinklai bus laikomi užtikrinančiais reikšmingą patobulinimą, palyginti su ankstesnių kartų tinklais ir neatskirais 5G tinklais.

Galiausiai visiems prieigos siekiantiems subjektams turės būti užtikrinta veiksminga, visiškai atvira prieiga prie remiamos infrastruktūros vienodomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

- **Pagalba taikant su paklausos didinimu susijusias priemones (kuponus), kuriomis skatinama naudotis fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklais**

Galima taikyti įvairias su paklausos didinimu susijusias priemones, kuriomis skatinama naudotis fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugomis. Siūlomose gairėse aptariamos šios galimybės, pripažįstant, kad kai kurios iš jų negalės būti prilygintos valstybės pagalbai, pvz., tokios bendros priemonės kaip informavimo kampanijos arba paklausos sutelkimas, neorientuotas į konkrečius operatorius. Dėl pagalbos kriterijus atitinkančių priemonių siūlomose gairėse atsižvelgiama į bylų nagrinėjimo praktiką ir kodifikuojami suderinamumo kriterijai dviem dažniausioms su paklausa susijusioms intervencijoms – socialinio pobūdžio kuponai ir ryšio paslaugoms finansuoti skirti kuponai.

Socialinio pobūdžio kuponai bus laikomi suderinamais, kai jie skatina pažeidžiamus vartotojus (pvz., mažas pajamas gaunančius asmenis / šeimas arba konkrečių kategorijų galutinius naudotojus, pvz., moksleivius / studentus) įsigyti arba išlaikyti tinkamos kokybės fiksuotojo ir (arba) judriojo plačiajuosčio ryšio paslaugas, jei tenkinamos tam tikros sąlygos, įskaitant technologinio neutralumo principo laikymąsi.

Ryšio paslaugoms finansuoti skirti kuponai, skatinantys naudotis tam tikros kategorijos paslaugomis, kurioms trūksta paklausos, gali būti skirti ir vartotojams, ir galutiniams verslo naudotojams. Ryšio

paslaugoms finansuoti skirti kuponai bus laikomi suderinamais, kai jie skatina naudoti tinkamos kokybės fiksuotojo ir judriojo ryšio paslaugas, jei tenkinamos tam tikros sąlygos, *inter alia*, jei tokios programos yra ribotos trukmės, proporcingos ir technologiniu pobūdžiu neutralios.

Siekiant užtikrinti priemonės atvirumą, skaidrumą ir nediskriminacinį pobūdį, abiejų rūšių kuponams turės būti sukurtas internetinis, atviras, skaidrus reikalavimus atitinkančių teikėjų registras (arba lygiavertis alternatyvus metodas), iš kurio vartotojai ir įmonės galės laisvai pasirinkti savo paslaugų teikėją.

- **Gairės dėl operatoriaus naudojimosi nuosavais ištekliais prisijungiant prie viešosiomis lėšomis finansuojamos infrastruktūros, kai norima teikti paslaugas už vietovės, kuriai suteikta pagalba, ribų (toliau – privatus išplėtimas)**

Siūlomais pakeitimais siekiama paaiškinti, kad norintiems naudotis prieiga subjektams leidžiama vykdyti privatų išplėtimą. Pagalbos gavėjo atveju toks privatus išplėtimas leidžiamas, jeigu kartografavimo ir viešų konsultacijų metu nėra įrodoma, kad tai reikšmingai iškraipytų konkurenciją. Konkurencija galėtų būti reikšmingai iškraipyta, jei, pvz., a) privatus išplėtimas apima gretimą vietovę, kurią jau aptarnauja bent du tinklai, užtikrinantys panašią į valstybės lėšomis finansuojamo tinklo spartą, arba b) gretimoje vietovėje yra bent vienas panašus tinklas, kuris pradėjo veikti likus mažiau nei 5 metams iki valstybės lėšomis finansuojamo tinklo veiklos pradžios. Jei tenkinama a arba b sąlyga, privatus išplėtimas į gretimą vietovę galėtų būti leidžiamas tik praėjus dvejimėms metams nuo valstybės subsidijuojamo tinklo veiklos pradžios.

- **Atsižvelgiant į technologinę pažangą pakoreguoti įsipareigojimai dėl didmeninės prieigos**

Dabartinėse Plačiąjuosčio ryšio gairėse nustatytas reikalavimas užtikrinti veiksmingą didmeninę prieigą prie valstybės lėšomis finansuojamų fiksuotojo ryšio tinklų (įskaitant visišką fizinį atsiejamą ir virtualųjį atsiejamą), kad būtų sustiprinta konkurencija ir išvengta regioninių monopolijų sukūrimo viešosiomis lėšomis.

Tačiau tokios prieigos suteikimo sąnaudos gali padidinti galutinę suteiktos pagalbos sumą. Siekiant sumažinti sąnaudas, siūlomose gairėse numatytos tam tikros išimties ir diferencijuojama, kokių rūšių didmeninės prieigos produktai turi būti siūlomi subsidijuojamuose fiksuoto ryšio prieigos tinkluose, atsižvelgiant į konkurencinę padėtį konkrečioje intervencijos vietovėje. Tokiomis aplinkybėmis vietovėse, kuriose konkurencija ribota, bus taikomi ne tokie griežti įsipareigojimai dėl prieigos, t. y. virtuali atsieta vietinė prieiga (VULA), o ne fizinis atsiejimas. Priešingai, vietovėse, kuriose konkurencija stipri, dabartinėse gairėse numatyta praktika nesikeis ir visada turės būti suteikta visapusiška ir veiksminga fizinė prieiga.

Intervencijų, kuriomis remiami judriojo ryšio prieigos tinklai, atveju valstybės finansuojamame tinkle turi būti siūlomas plačiausias didmeninės prieigos produktų asortimentas, įskaitant, be kita ko, duomenų srauto prieigą, prieigą prie stulpų / stiebų / bokštų ir prieigos produktus (kai jie taps prieinami), kurie yra būtini pažangiausioms 5G ir būsimų judriojo ryšio kartų tinklų funkcijoms išnaudoti. Veiksminga prieiga gali apimti prieigą prie tinklo komponentų, kurie nebuvo finansuojami viešosiomis lėšomis, bet yra būtini, kad prieiga naudotis norintis subjektas galėtų teikti savo paslaugas.

Intervencijų į tranzitinius tinklus atveju valstybės finansuojamas tinklas turi užtikrinti duomenų srauto prieigą ir prieigą prie stulpų / stiebų / bokštų, kanalų ir nenaudojamų šviesolaidžio skaidulų.

- **Paaikškinimai ir papildomos gairės dėl tam tikrų sąvokų, tokių kaip kartografavimas, viešos konsultacijos, atrankos procedūra, didmeninės prieigos kainų nustatymas, lėšų susigrąžinimo mechanizmas**

Kartografavimas

Naujose gairėse bus naujas priedas ir jame bus nurodyta, kaip atlikti fiksuotojo ir judriojo ryšio prieigos tinklų kartografavimą. Ši metodika visų pirma grindžiama didele patirtimi, kurią Komisija

įgijo vertindama plačiajuosčio ryšio bylas. Ji taip pat grindžiama BEREC kartu su Komisija atlikto darbo rengiant gaires, siekiant padėti NRI nuosekliai taikyti tinklo diegimo geografinius tyrimus, rezultatais, BEREC gairėmis dėl itin didelio pralaidumo tinklų bei ankstesniais plačiajuosčio ryšio tinklų kartografavimo projektais, kuriuos vykdė CNECT GD, bendradarbiaudamas su COMP GD.

Viešos konsultacijos

Siūlomomis gairėmis siekiama pateikti papildomų rekomendacijų ir paaiškinimų dėl viešų konsultacijų vykdymo. Visų pirma siūlomose gairėse patikslinamas viešų konsultacijų laikotarpis (ne mažiau kaip 30 dienų) ir laikotarpis, per kurį valstybės narės turi pradėti atrankos procedūrą arba pradėti priemonės įgyvendinimą, jei taikomi tiesioginių investicijų modeliai. Jose pateikiama būsimų privačių investicijų planų vertinimo ir stebėsenos metodika.

Atvira atrankos procedūra

Siūlomose gairėse vertinama galimybė taikyti su aplinkosauga arba energija susijusius reikalavimus kaip vienus iš kokybinių kriterijų. Pakeitimais siekiama paaiškinti, kad kokybiniai kriterijai taip pat galėtų būti susiję su aplinkosaugos ir energetikos kriterijais, kurie atitinka nustatytus politikos tikslus.

Didmeninės prieigos kaina

Siūlomose gairėse patikslinama įvairių metodikų taikymo sritis (skelbiama kaina, reguliuojama kaina, su sąnaudomis susieta kaina). Be to, jose kodifikuojama bylų nagrinėjimo praktika, kai nėra tinkamo lyginamojo standarto ar reguliuojamo produkto, ir paaiškinamas pagalbos sumos vaidmuo nustatant didmeninę kainą.

Lėšų susigrąžinimo mechanizmas

Siūlomose gairėse patikslintos lėšų susigrąžinimo mechanizmo taisyklės ir sumažinta jo taikymo riba (nuo 10 mln. EUR iki 5 mln. EUR).